

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

ALKUVOIMA-hankkeen kuntatilaisuus

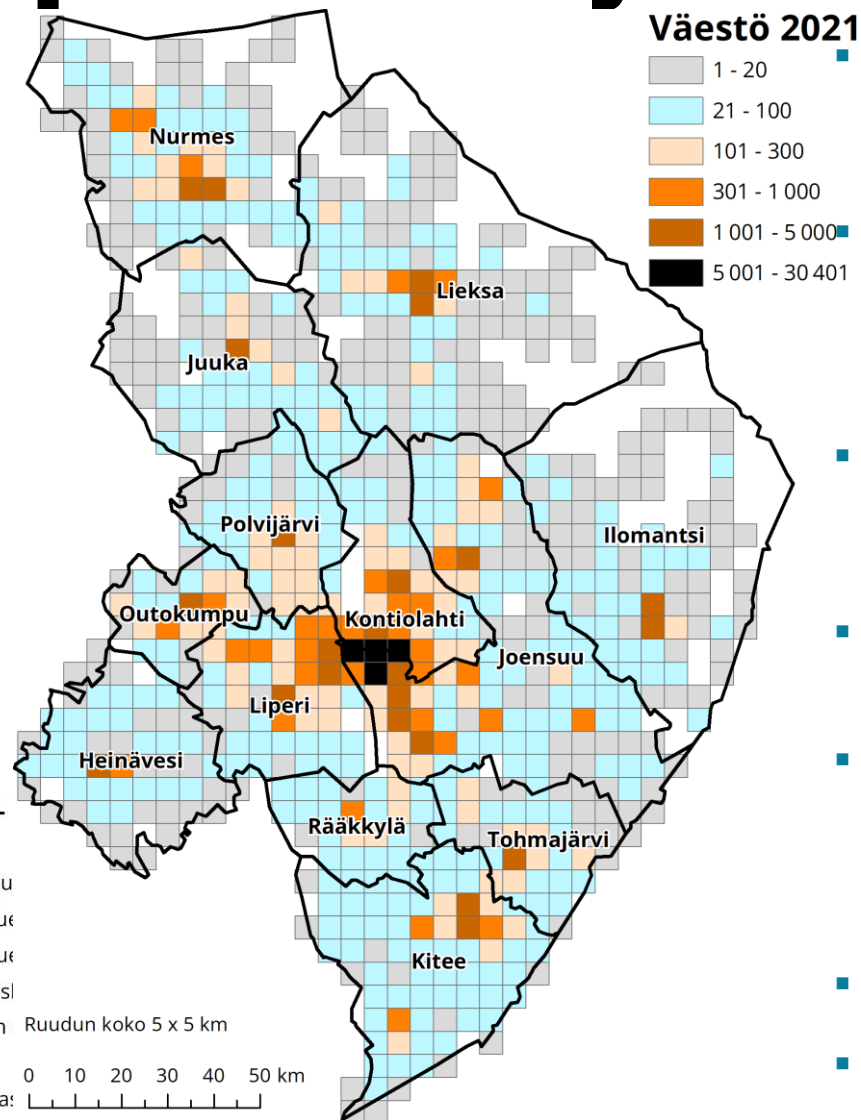
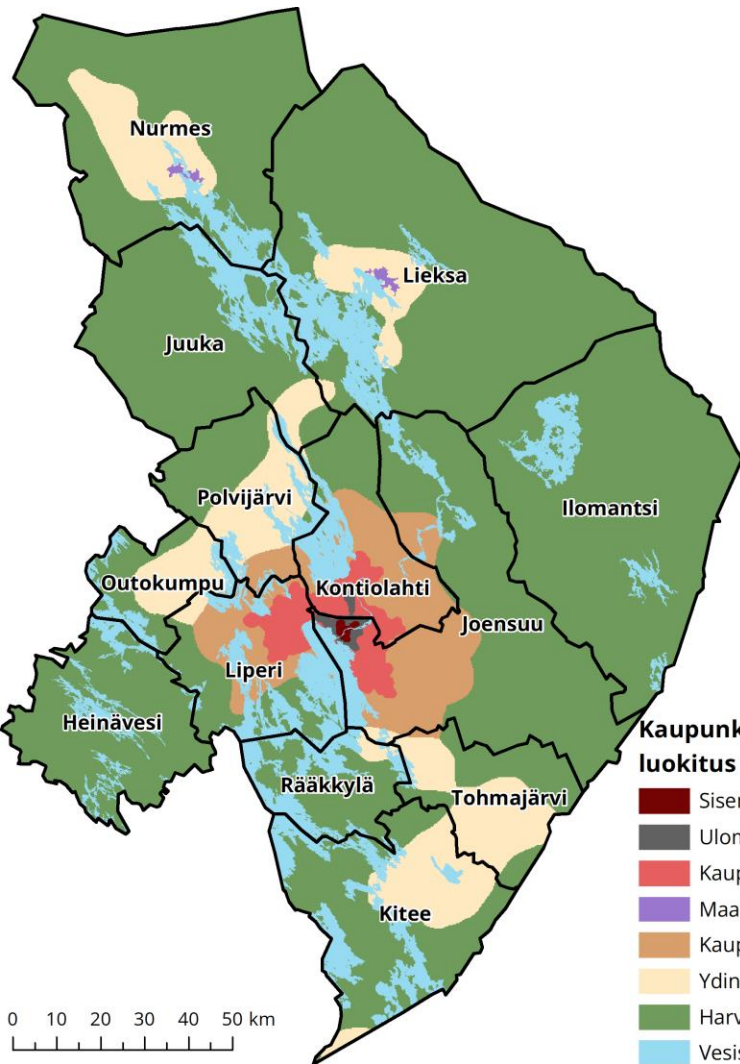
Rääkkylä 15.5. 2023

Alue- ja kuntatutkimuskeskus SPATiA
Karelia ammattikorkeakoulu

Toimintaympäristö Pohjois-Karjalassa

Suomen ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutuluokituksessa Joensuu on Pohjois-Karjalan ainoa kaupunki.

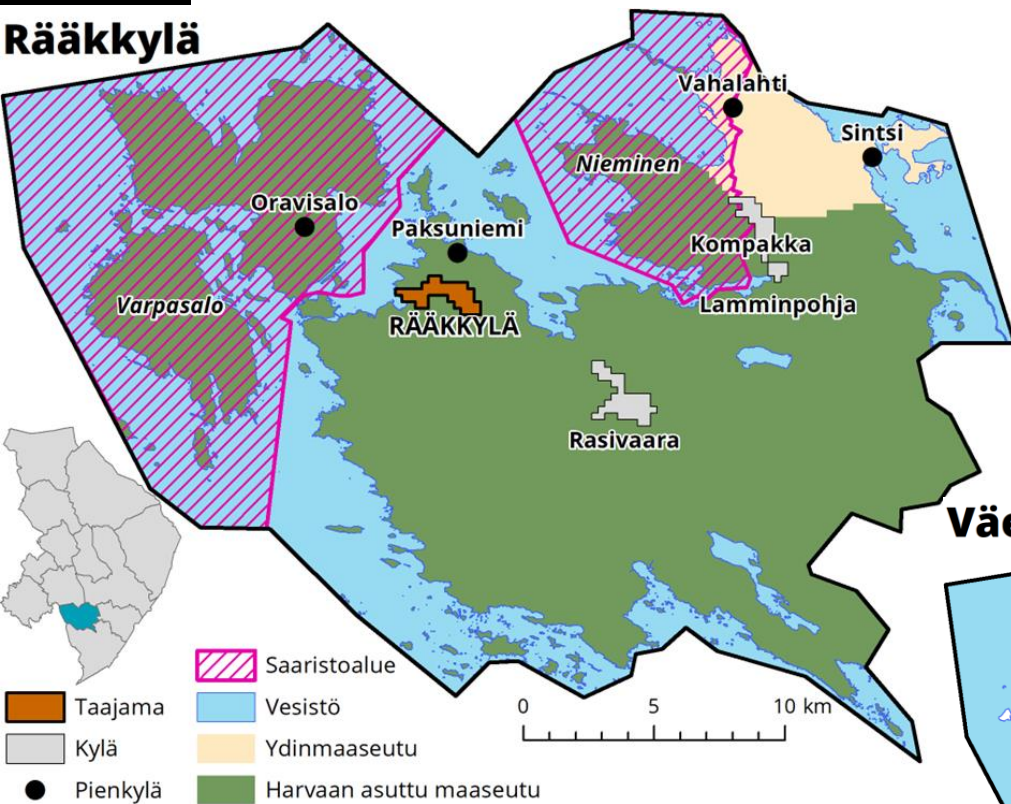
Kaupunkialuetta ympäröivät kehysalue ja kaupungin läheinen maaseutu, jotka ovat kiinteässä yhteydessä keskuskaupunkiin.

- Ydinmaaseudulla asutus on tiheämpää ja elinkeinorakenne monipuolisempi kuin harvaan asutulla maaseudulla.
- Maaseudun paikalliskeskukset ovat työssäkäynnin ja palvelujen keskuksia.
- Maakunnan väestö on keskittynyt Joensuuhun ja sen lähiympäristöön ml. kaupungin läheinen maaseutu (98 400 hlö, 61 % väestöstä vuonna 2021).
- Maaseutualueilla asui 63 000 hlö, 39 %.
- Väestö on keskittynyt taajamiin ja niiden ympäristöön. Maakunnan taajama-aste 73 %.

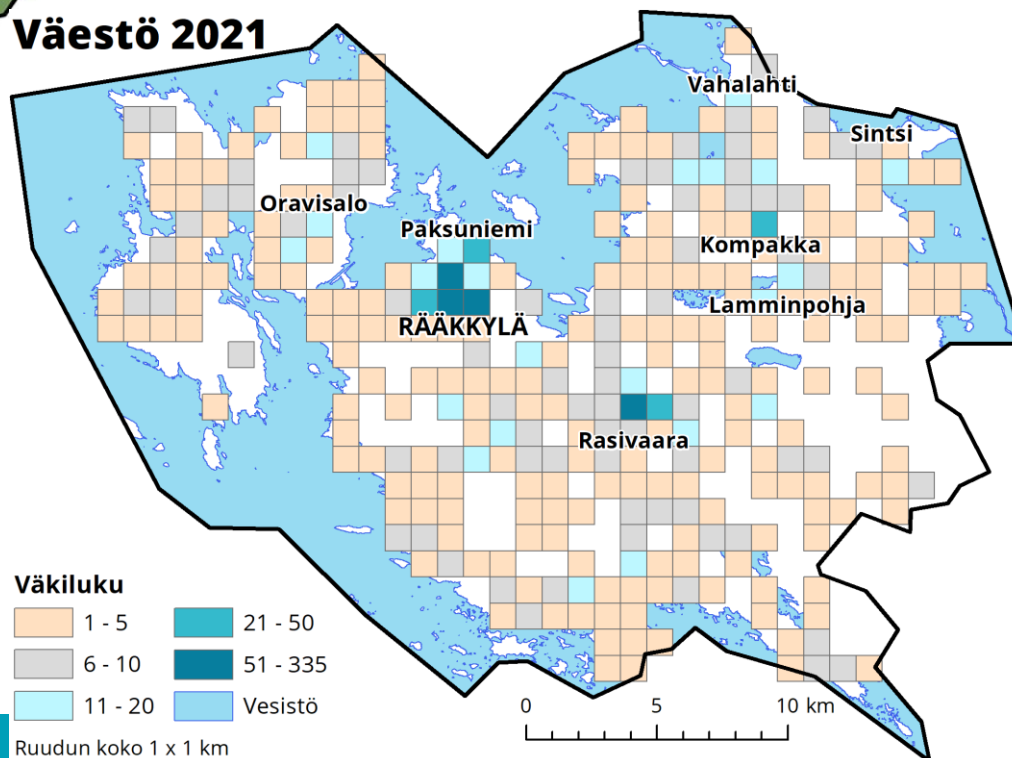
Toimintaympäristö

Rääkkylä

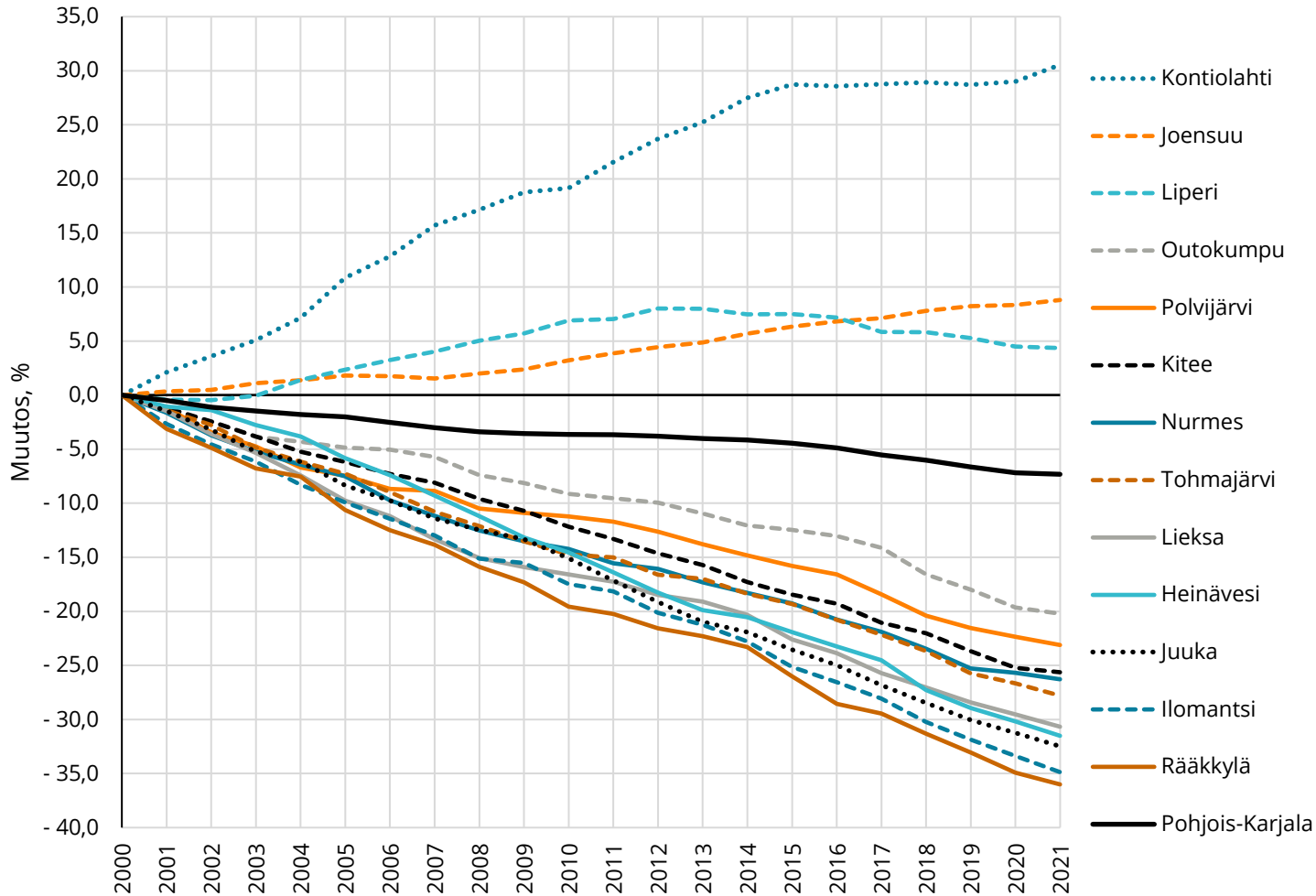
- Lähes koko kunta harvaan asuttua maaseutua; saaristo-osakunta
- Vuonna 2021 hieman yli 2000 asukasta
- Keskustaajamassa asui noin 660 henkilöä; taajama-aste 25 %.
- Muuten asutus harvaa ja hajanaista
- Haja-asutuksen osuus on huomattavan korkea verrattuna koko maan ja Pohjois-Karjalan keskiarvoihin

Väestö 2021

Pohjois-Karjalan kuntien suhteellinen väestönmuutos vuosina 2000–2021

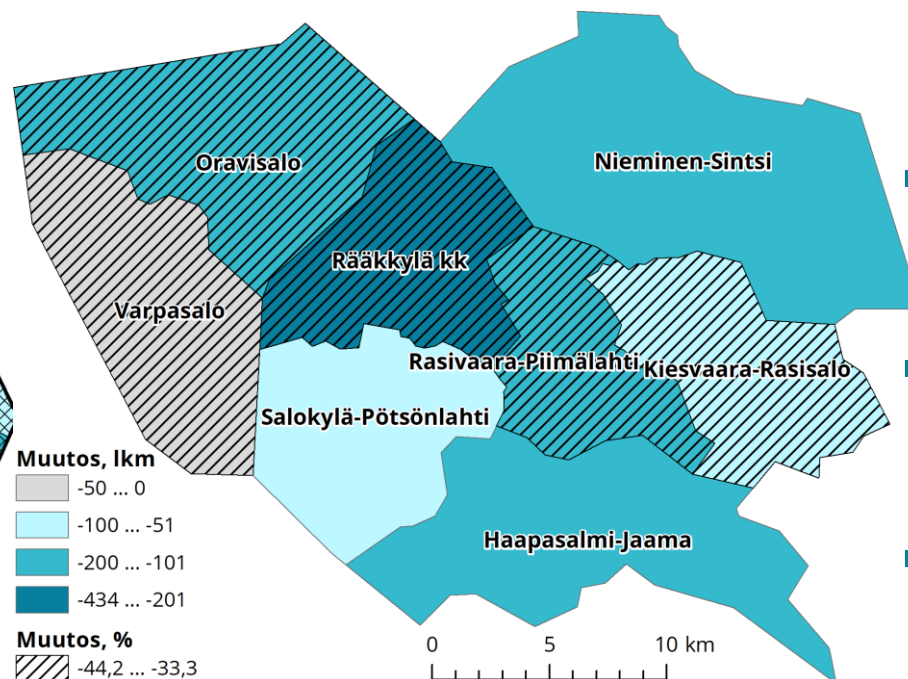
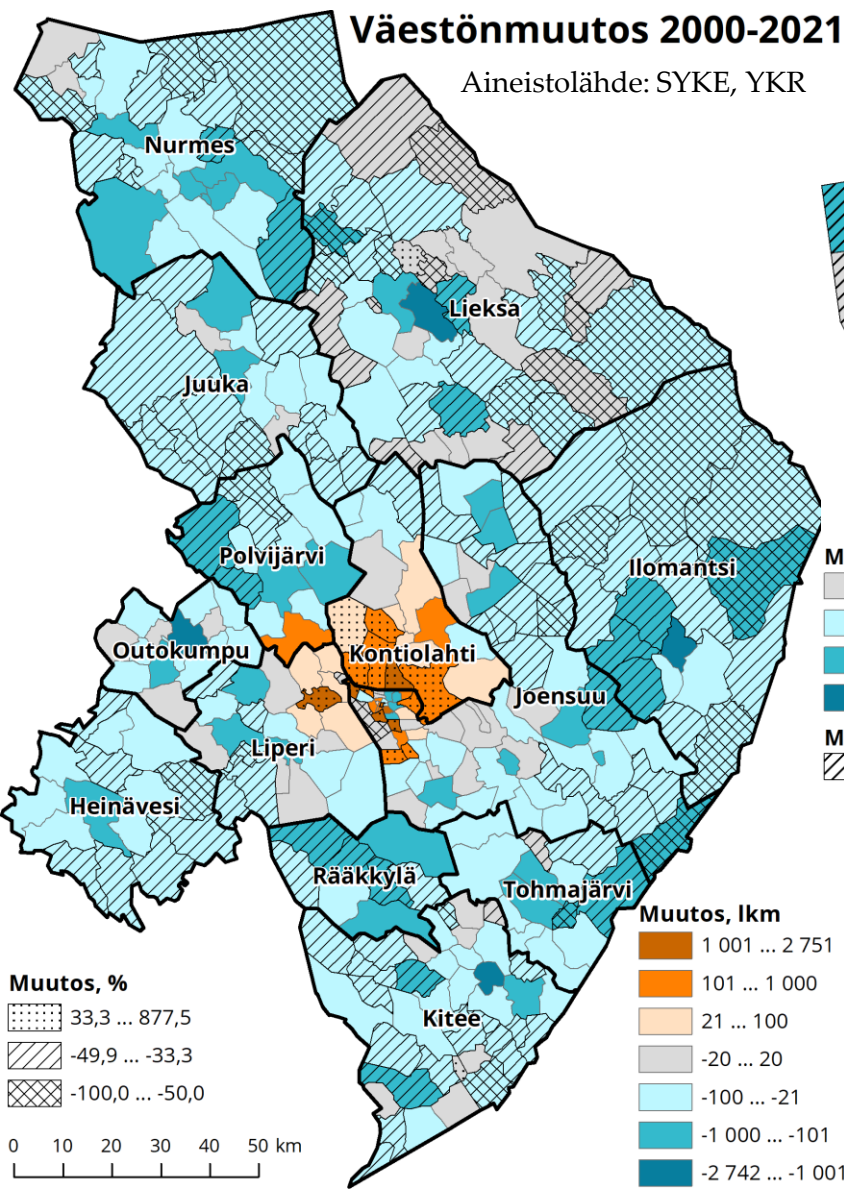

- Väestömäärä kasvoi Joensuun kaupunkiseudulla. Eniten väestö kasvoi Kontiolahdella.
- Väestö väheni eniten harvaan asutun maaseudun kunnissa (5 kuntaa, ml. Rääkkylä).
- Seuraavaksi eniten väestö väheni ydinmaaseudun kunnissa (5 kuntaa).

Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne

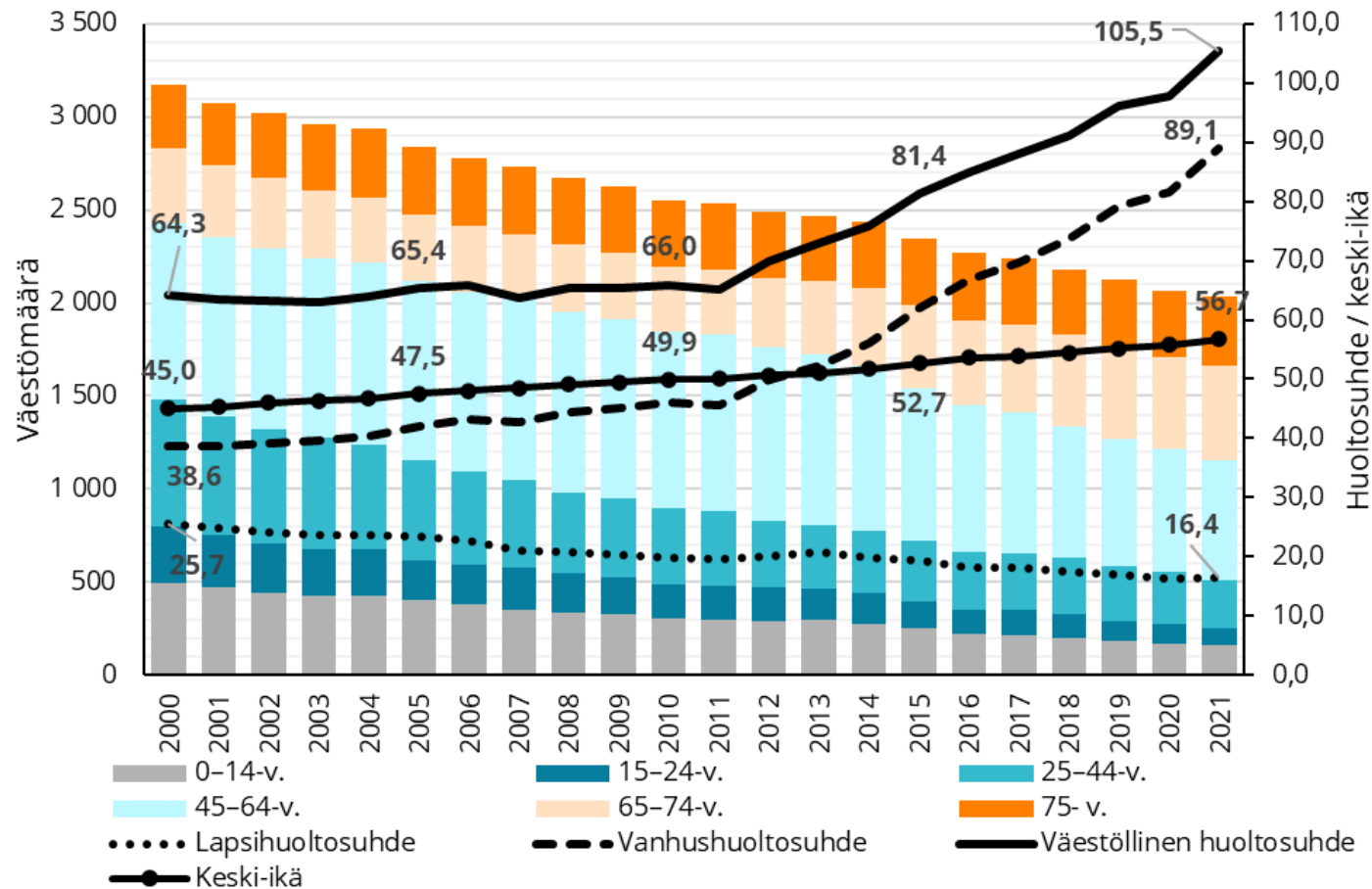
Pohjois-Karjalan ja Rääkkylän väestömäärän määrän muutokset tilastoalueittain vuosina 2000–2021

- Väestömäärä kasvoi Joensuun ympäristössä, muualla väki väheni.
- Väestö väheni lukumääräisesti eniten maaseudun taajamissa.
- Suhteellisesti väestö väheni eniten kuntien reuna-alueilla.
- Rääkkylän väki väheni 1150 hlö (-36 %)
- Kirkonkylä: -450; -40 %
- Kaikilla osa-alueilla väki väheni yli 25 % ja viidellä alueella yli 33 %

Väestö ikäryhmittäin, väestön keski-ikä ja huoltosuhteet

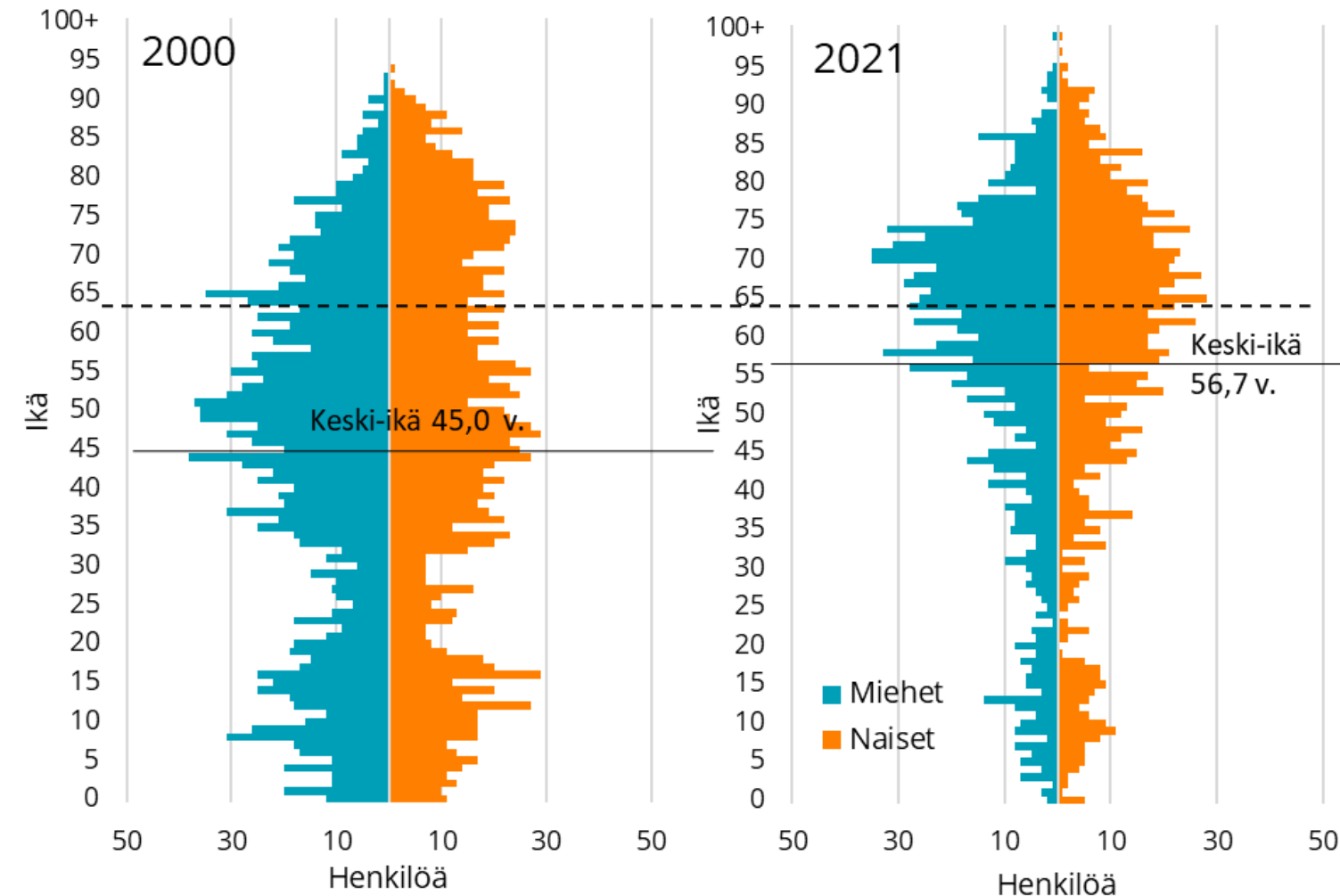
Lähde: Tilastokeskus, Väestörakenne

Muutokset 2000–2021

- Väestömäärä väheni kolmanneksella.
- Keski-ikä nousi 45:stä 56,7 vuoteen.
- Alle 15-vuotiaiden määrä vähentyi melkein 350 henkilöllä (67 %)
- 15–64-vuotiaiden määrä vähentyi noin tuhannella henkilöllä (49 %).
- 65 vuotta täyttäneiden määrä kasvoi lähes 140 henkilöllä (18 %).
- Väestöllinen huoltosuhte heikkeni 64,5:stä 105,5:een.
- Taloudellinen huoltosuhte oli 240,9 vuonna 2020.

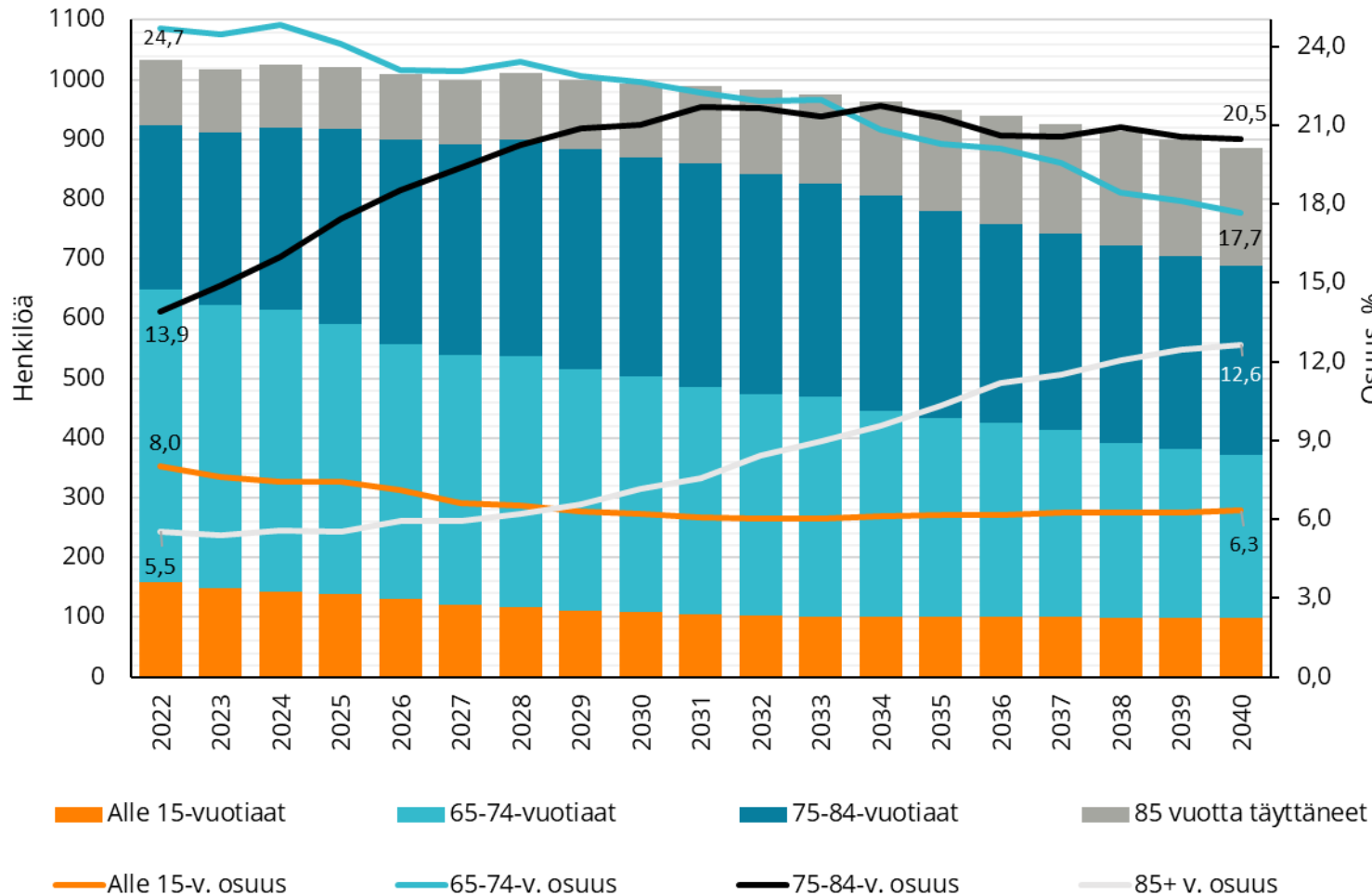
Väestömuutokset – väestön ikärakenne 2000 ja 2021

- Rääkkylän ikärakenne on muuttunut huomattavasti vuodesta 2000 vuoteen 2021.
- Lasten (alle 15-vuotiaiden) osuus väestöstä pienentyi 16 %:sta 8 %:iin.
- 65-vuotta täyttäneiden osuus kasvoi 24 %:sta 43 %:iin.
- Alle 55-vuotiaiden ikäluokat ovat huomattavasti yli 55-vuotiaiden ikäluokkia pienempiä.

Palvelutarve muuttuu ikärakenteen muuttuessa

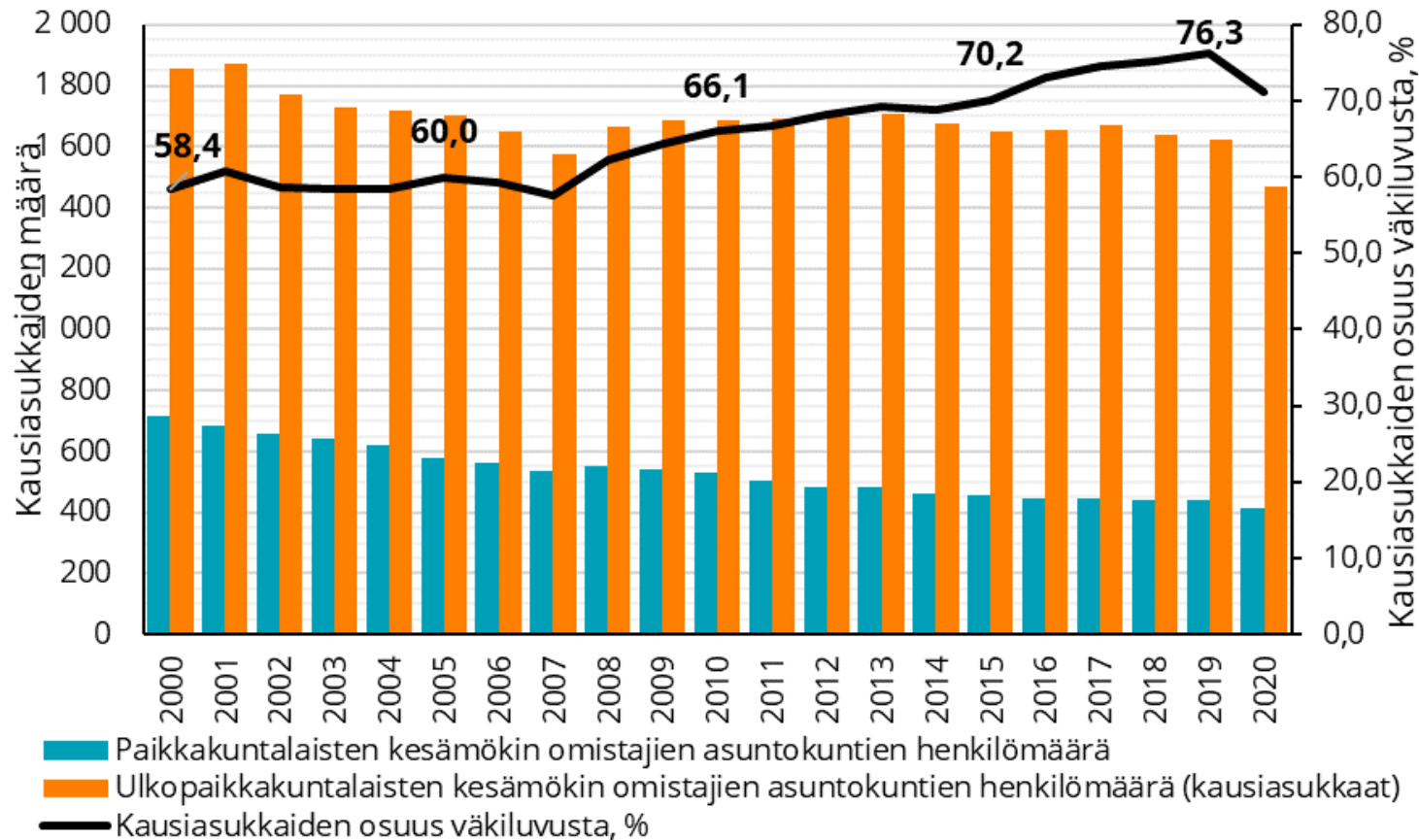
Väestöennuste vuoteen 2040 saakka

- Lasten määrän vähenemisen ennustetaan jatkuvan 2020-luvulla nopeana ja hidastuvan 2030-luvulla (2040 n. 100 alle 15-vuotiasta).
- 65 vuotta täyttäneiden määrä pysyy miltei samana vuoteen 2028, jonka jälkeen se vähenee.
- 85 vuotta täyttäneiden osuus kasvaa 5,5 %:sta 12,6 %:iin
- Kaikki julkiset palvelut sijaitsevat Rääkkylän keskustaajamassa.
- 56 % kunnan väestöstä asui enintään 10 min. automatkan etäisyydellä kuntakeskuksesta.
- Lähes koko väestö asui 20 min. etäisyydellä lähimmästä palvelukeskuksesta (Rääkkylä, Hammaslahti, Kitee),
- Mediaanietäisyys n. 9½ min.

Kausiasukkaiden merkitys ja palvelutarpeet kasvavat

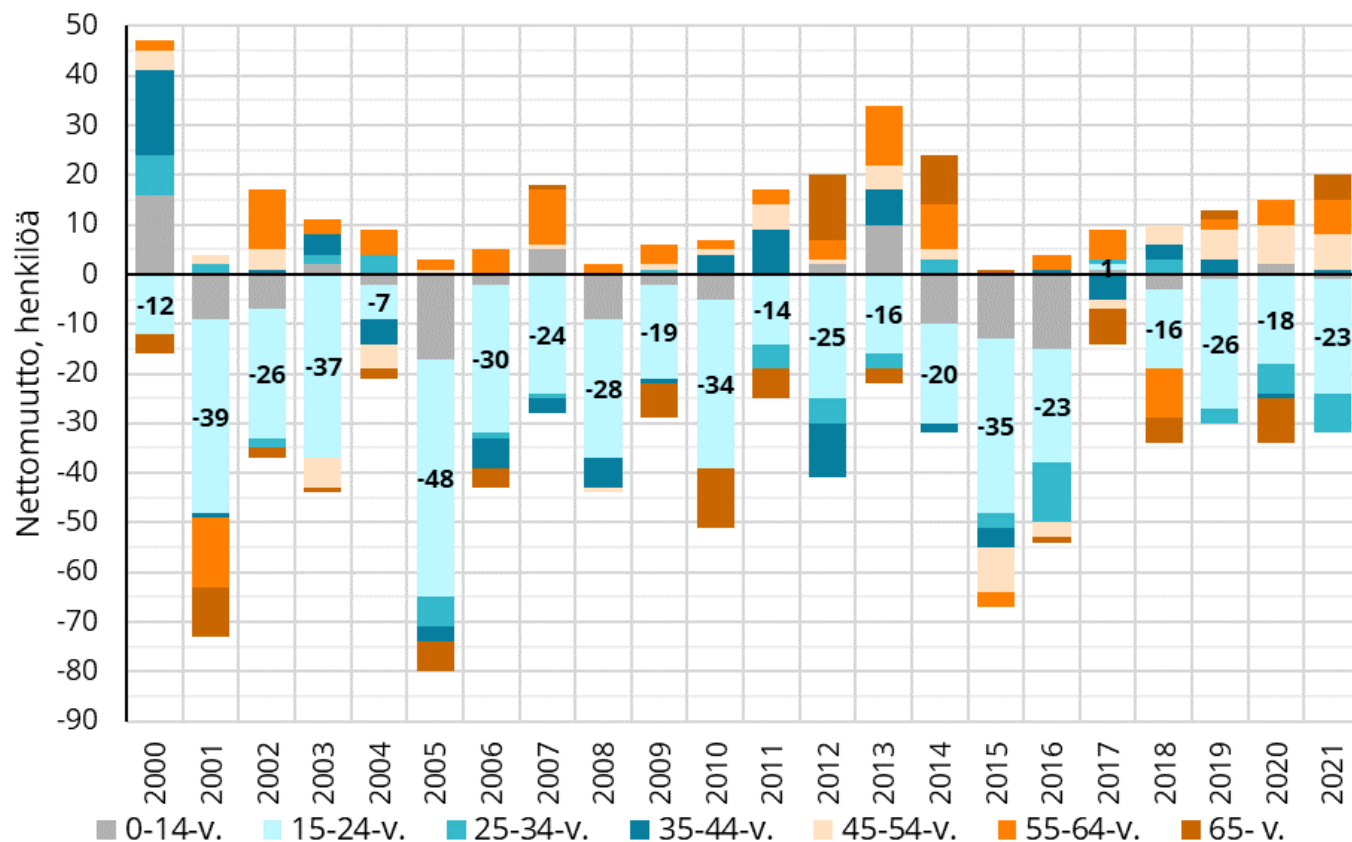
Muutokset vuosina
2000–2019

- Ulkopaikkakuntalaisten kausiasukkaiden määrä vähentyi noin 200 henkilöllä
- Ulkopaikkakuntalaisten omistamien kesämökkien määrä pysyi ennallaan
- Rääkkylän vakituiseen väestömäärään suhteutettuna kausiasukkaiden osuus kasvoi 58 %:sta 76 %:iin
- Kesämökkien määrä väheni vuonna 2020 tilastointitavan muutoksen takia.

Kuntien välinen nettomuutto ikäryhmittäin vuosina 2000–2021

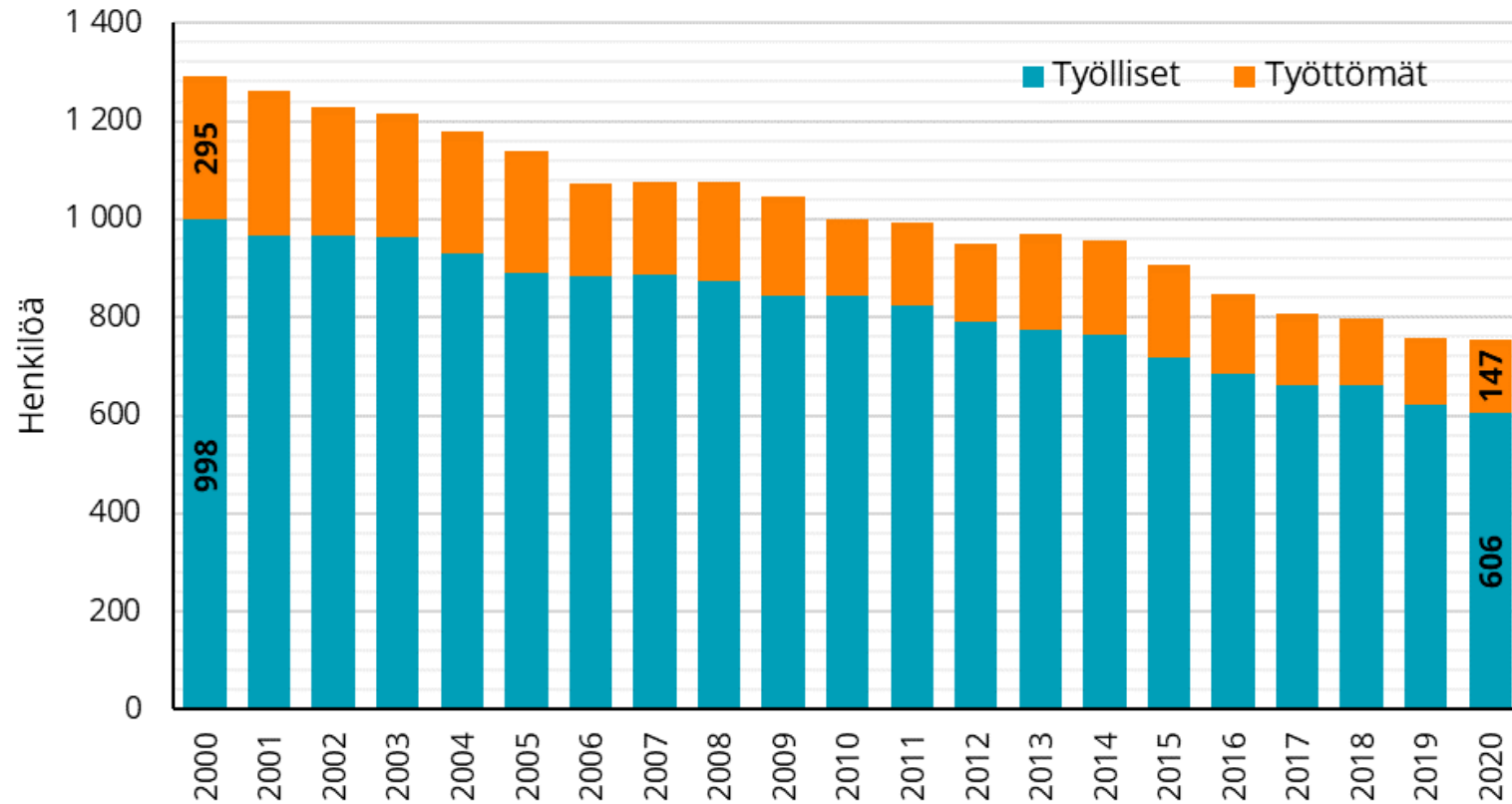

Muutokset 2000–2021

- Maan sisäisen muuton tulomuuttajia oli n. 2 500 ja lähtömuuttajia n. 3 100.
- Muuttotappio oli 555 henkilöä. Muuttotappio suurinta (–519) 15–24-vuotiaissa.
- 35–64-vuotiaiden ikäryhmissä muuttovoittoa oli yhteensä 100, eniten (72) 55–64-vuotiaissa.
- Vuosina 2010–2020 Rääkkylään muutti 415 työllistä, 206 työtöntä, 186 eläkeläistä sekä 186 koululaista tai opiskelijaa.
- Tulomuuttajista 58 % muutti Pohjois-Karjalasta, pääasiassa Joensuusta (36 %). Uudeltamaalta tuli 15 %.
- Lähtömuutto Rääkkylästä suuntautui samoille alueille kuin mistä sinne muutettiin.

Työvoima (työlliset ja työttömät) 2000–2020

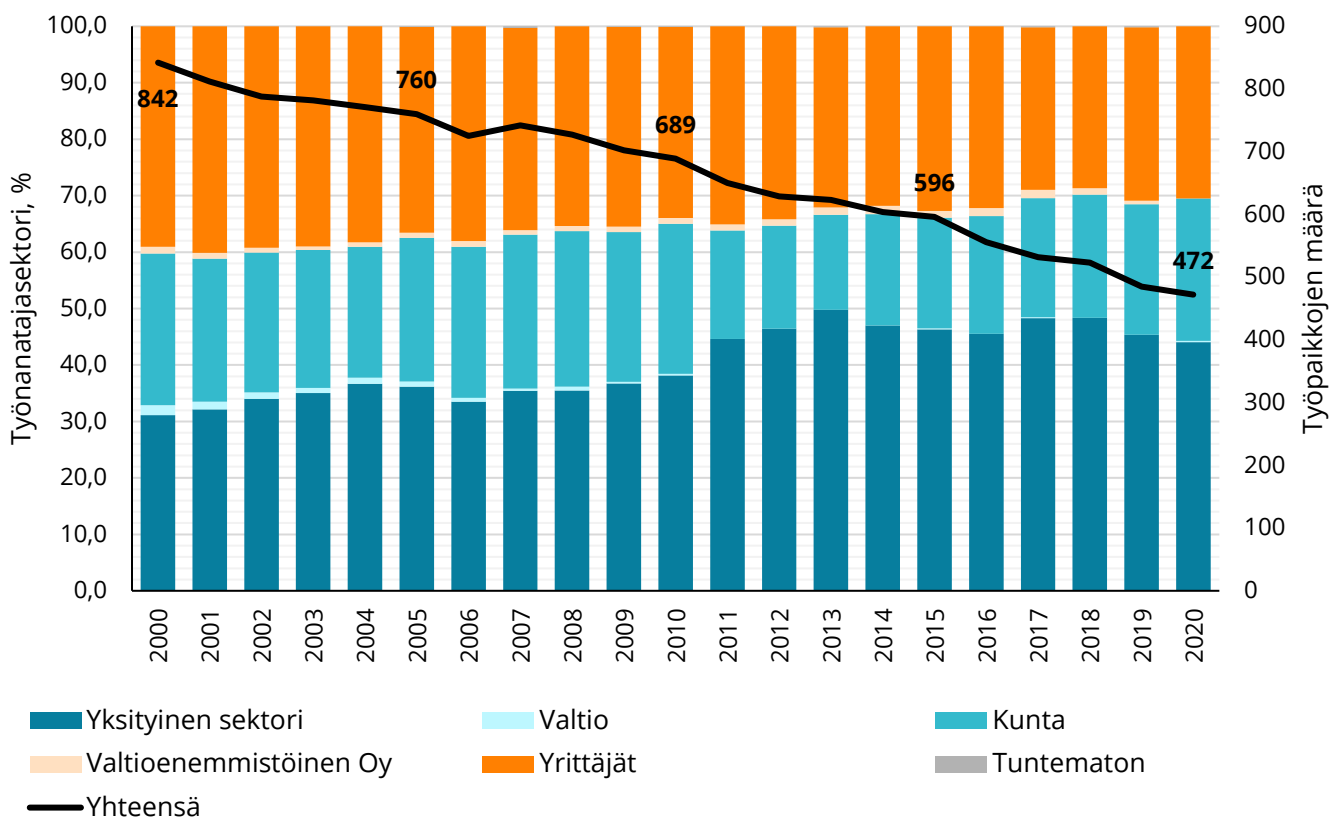
Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti

- Työvoiman määrä pienentyi vuodesta 2000 melkein 550 henkilöllä (–42 %)
- Työllisten määrä vähentyi 39 %:lla ja työttömien määrä vähentyi 50 %:lla
- Työllisistä 76 % oli palkansaajia, 13 % maa- ja metsätalousyrittäjiä ja 10 % muiden alojen yrittäjiä.

Työpaikkojen määrä ja työnantajasektorien osuudet (%) työpaikoista 2000–2021

Muutokset 2000–2021

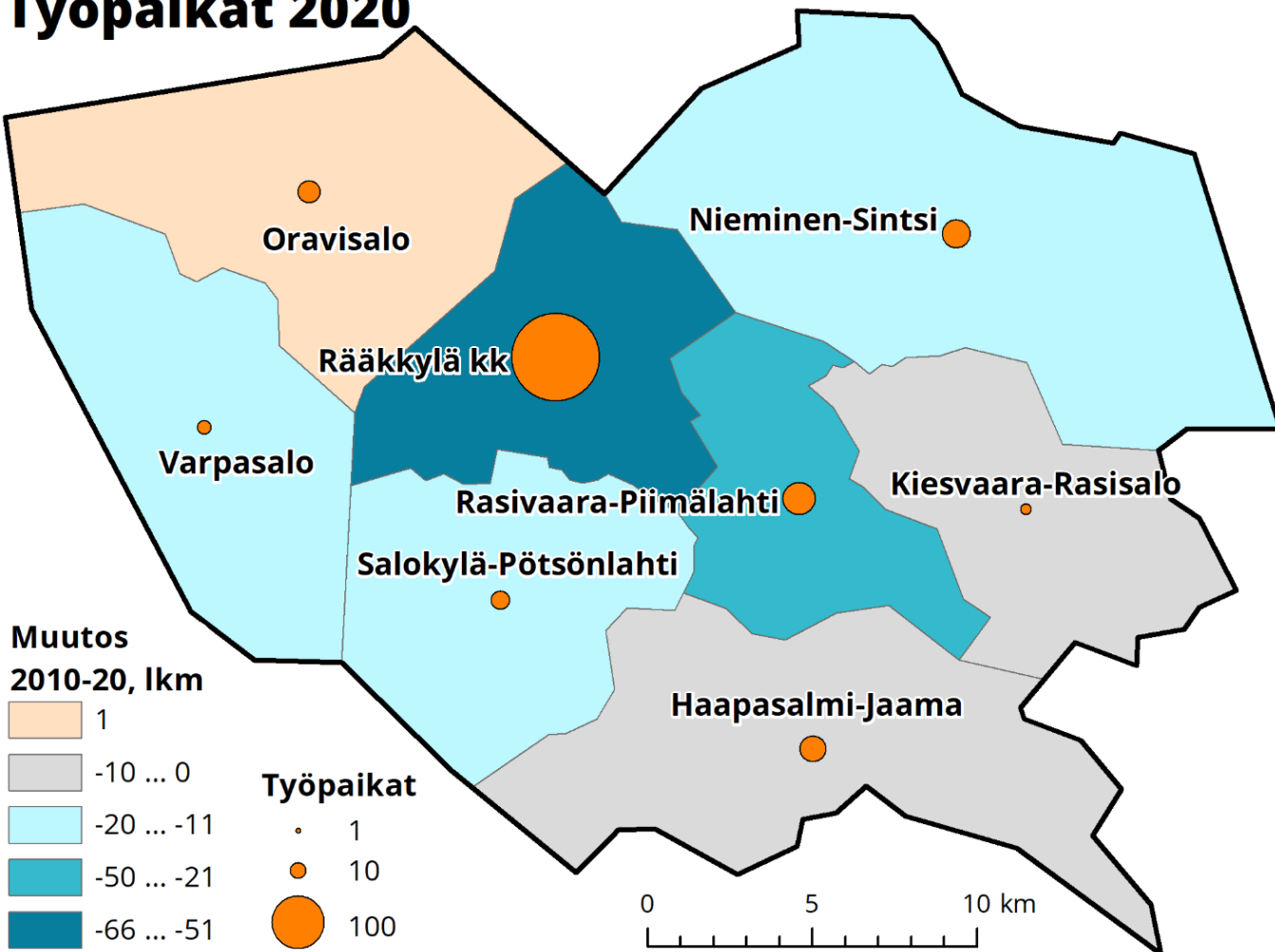
- Työpaikkojen määrä vähentyi 20 vuodessa yli 40 %:lla (370 tp).
- Kuntasektorin työpaikat vähenivät lähes puolella (–107 työpaikkaa).
- Myös yksityiseltä sektorilta väheni merkittävä määrä (–54) palkansaajien työpaikkoja.
- Yrittäjien määrä väheni 185:llä (56 %).
- Kuntasektori (naisia 65 %) ja yksityinen sektori (63 %) olivat naisvaltaisia. Yrittäjistä oli miehiä 73 %.

Lähde: Tilastokeskus, Työssäkäynti

Työpaikkojen sijainti 2020 sekä muutos 2010–2020

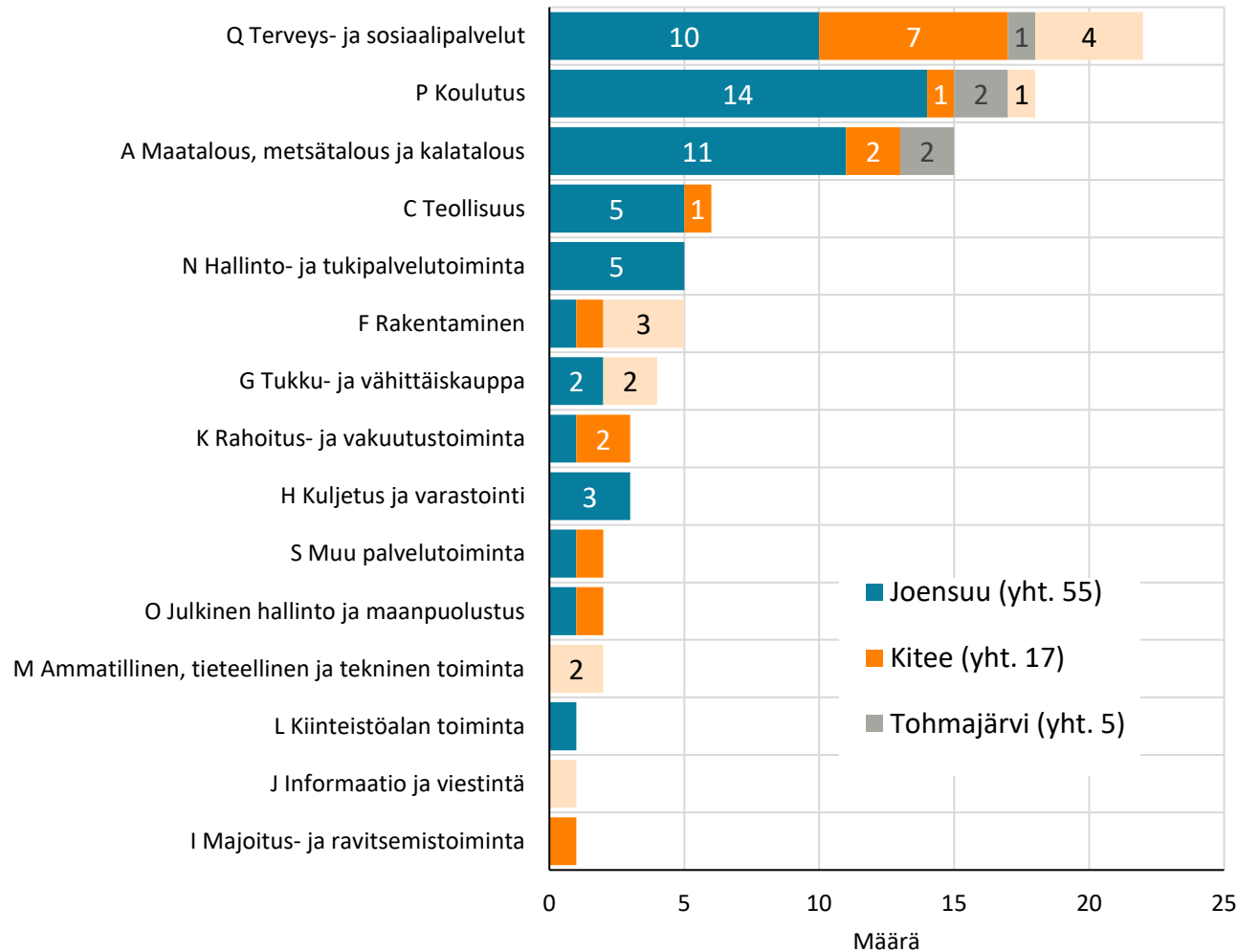
Työpaikat 2020

- Rääkkylän työpaikoista suuri osa oli kirkonkylän alueella, jossa oli v. 2020 n. 300 työpaikkaa (60 %).
- Rasivaaran-Piimälähden alueella oli 8 %, Niemisen-Sintsin alueella 6 % ja Haapasalmen-Jaaman alueella 6 %. Muilla alueilla 1–4 % kunnan työpaikoista.
- Kirkonkylän työpaikat ovat valtaosin (84 %) palvelualoilla, ja muut osa-alueet ovat enimmäkseen alkutuotantovaltaisia.
- 2010–2020 vähentyi 217 työpaikkaa (–31 %):
  - Keskustaajamasta 66, Rasivaaran-Piimälähden alueelta 25, Niemisen-Sintsin alueelta sekä Varpasalosta molemmista n. 15 ja muilta alueilta hävisi kultakin n. 10 työpaikkaa.
- Oravisalossa työpaikkojen määrä kasvoi yhdellä.

Rääkkylässä muista kunnista työssäkäyvät 2020

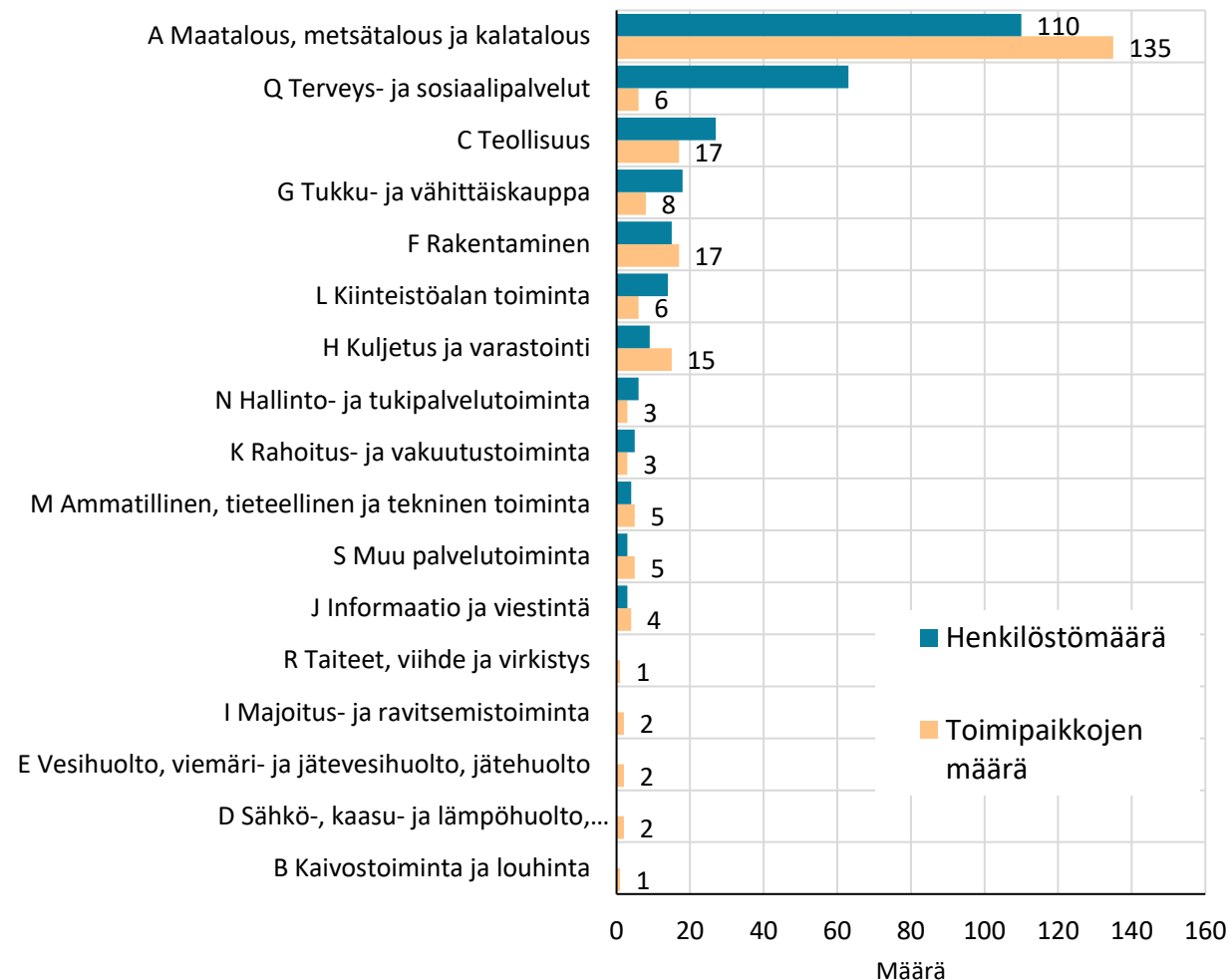

- Vuonna 2020 Rääkkylän alueella työssäkäyvistä 81 % oli rääkkyläläisiä ja lähes viidennes oli ulkopaikkakuntalaisia.
- Kunnan alueella käytiin työssä eniten Joensuusta ja Kiteeltä. Muista yksittäisistä kunnista työssäkäynti Rääkkylässä oli vähäistä.
- Ulkopaikkakuntalaisia työskenteli eniten terveys- ja sosiaalipalvelujen (22), koulutuksen (18) sekä maa- ja metsätalouden (15) aloilla.

Yritysten toimipaikat ja henkilöstö 2020

Yritysten toimipaikat ja niiden henkilöstömäärät

- Vuonna 2020 Rääkkylässä toimi 231 yritystä, joilla oli yhteensä 232 toimipaikkaa

- Eniten toimipaikkoja oli alkutuotannossa: kasvinviljelyssä ja kotieläintaloudessa 72 sekä metsätaloudessa ja puunkorjuussa 62.

- Eniten työllistivät

- kasvinviljely ja kotieläintalous (74)
- terveys- ja sosiaalipalvelut (63)
- teollisuus (27)
- kaupan ala (18)
- rakentaminen (15)

Yritystoiminta Pohjois-Karjalassa

Yritystoiminta Pohjois-Karjalassa

Tärkeimmät tekijät yritysten sijoittumispäätösten taustalla:

- Yritys sijaitsee yrittäjän syntymäkotikunnassa (52 %)
- Paikkakunnan ympäristötekijät ja luonnonvarat vaikuttivat sijoittumispäätökseen (38 %)
- Yritys sijaitsee yrittäjän kasvukotikunnassa (29 %)

Yrittäjien kommentteja sijoittumispäätöksiin

- "Yrityksen perustamisvaiheessa asialla (yrityksen sijainti) ei ollut merkitystä tai se ei vaikuttanut yrityksen sijoittumispäätökseen. Tällä hetkellä asia on merkityksellinen. Yrityksen näkökulmasta on tärkeää, että se voi tarjota työpaikkoja paikkakunnan väestölle ja maksaa yhteisöveroja kotikuntaansa..."
- "Yrityksen sijaintipaikan valintaan ovat vaikuttaneet juuret sekä se, että yritystoiminnan alkuvaiheessa (sijainnin) merkitys oli keskeinen asiakaskunnan laajentumisen näkökulmasta. Toisaalta entisellä kotipaikkakunnalla oli helppo aloittaa yritystoiminta, koska asioiden hoito oli yksinkertaisempaa tutulla paikkakunnalla..."
- "(Sijainnilla) On merkitystä. Kunnan peruspalvelujen pitää toimia tai yritysten kehittämismahdollisuudet vaikeutuvat. Lupapalvelut ja niiden toimivuus on kriittinen osa-alue. Myös toimiva valokuituyhteys on erittäin tärkeä (...) yritystoiminnalle..."

Yrittäjien näkemyksiä kuntayhteistyöstä

- Yhteistyösuhde oman kotikunnan kanssa koetaan pääsääntöisesti toimivaksi – jotkut yrittäjät ovat kohdanneet lupaprosesseissa jäykkyyksiä
- Yhteistyö on saattanut olla toimivaa (mm. kunnan vastuuhenkilöiden hyvä ja nopea tavoitettavuus), mutta vuorovaikutus kotikunnan kanssa on kuitenkin jäänyt vähäiseksi
- Osa yrittäjistä koki, etteivät he olleet saaneet käyttöönsä riittävän asiantuntevaa neuvontaa oman yrityksensä kehitysvaiheissa
- Osa sotealan yrittäjistä koki, ettei heidän toimialansa yrityksiä kohdella tasavertaisesti teollisten yritysten rinnalla

Strategiset valinnat ja uudistuminen – kyselyn tuloksia

- Vastaajat ovat yhtä mieltä siitä, että Rääkkylän väestön määrän väheneminen jatkuu seuraavan 10 vuoden aikana.
- Voimavarat kunnan elinvoiman kehittämisessä:
  - Matkailupalvelut
  - Vapaa-ajanasukkaat
- Esteet kuntaorganisaation kehittämisessä ja uudistamisessa:
  - Kuntatalouden pieni liikkumavara

Tulevasta hankkeesta

- ALKUVOIMA on esiselvityshanke, jossa on tuotettu tietoa kunnille
- Väestömuutos on yhteinen nimittäjä Pohjois-Karjalan kunnille, mutta esiselvitys osoitti kuntien erilaisuuden ja erilaistumisen huomioimisen tärkeyden uudistumisessa

ESISELVITYKSEN JÄLKEEN TOTEUTTAVAN KEHITTÄMISHANKEEN TAVOITTEET JA TULOKSET

TAVOITE

- tukea uudistumista osana elinvoimapolitiikkaa
- vahvistaa palvelutuotannon ratkaisuja/prosesseja
- vahvistaa maaseutuyritysten muutoskyvykkyyttä
- vahvistaa kuntien välistä yhteistyötä

TULOKSET

- tuotetaan paikkaperustaisia ratkaisuja uudistumiselle
- resurssien ja toimijoiden roolin tunnistaminen ja kokoaminen
- arvoverkostolähtöisen liiketoimintamallin kehittäminen
- onnistuneiden toimenpiteiden vakiinnuttaminen osaksi elinvoimapolitiikkaa

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kysymyksiä & kommentteja

[Twitter SPATIA](#)

[UEF//CONNECT Alkuvoima](#)

UEF | SPATiA
ALUE- JA KUNTATUTKIMUSKESKUS

uef.fi

